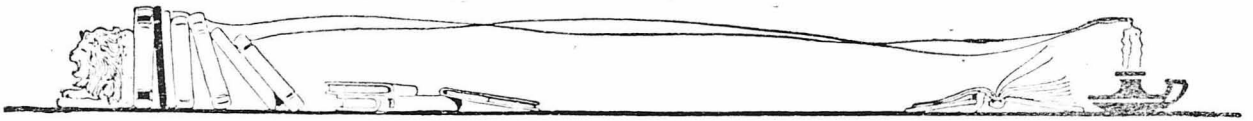

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΜΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΙΡΒΑΝΑ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

— 'Εγώ δέ σοῦ ἐτοιμάσα... τοῦ εἶπα. Θά σου δώσω ὁμως ἕνα ποίημα κάποιον νέου ποιητή, πού θά σέ ἀποζημιώσει γιά τή δική μου ἀπουσία.

Ξύνισε τά μούτρα του.

— Εἶνε τίποτα ; μοῦ εἶπε περιφρονητικά.

— Βάλ' το ὑπ' εὐθύνη μου... τοῦ ἐδήλωσα.

Καί τοῦ παρέδωκα τή «Θλίψη τοῦ Μαυράρου».

Μόλις ἐκτυλόφθηκε τὸ «Στάδιο», τὸ ποίημα τοῦ Πορφύρα ἔγινε ἀντικείμενο γενιχῆς ὁμιλίας στοὺς Πειραιώτικους κύκλους. Κανένας δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψῃ, πὼς ἦταν ἔργο ἐνὸς μικροῦ μαθητάκου. Ὅταν τὸ περιοδικὸ ἔφτασε στὸ γραφεῖο τοῦ «Ἀστεως», ὅπου συνεργαζόμενοι τότε, ὁ φίλος Στέφανος Στεφάνου, τακτικὸς συντάκτης τοῦ φύλλου, πού ἔγραφε τότε κ' αὐτὸς συμβολικά ποιήματα, μερῶς, ἂν γνωρίζω, τὸν νέο, πού εἶχε γράψῃ τή «Θλίψη τοῦ Μαυράρου». Τὸ ἔδωκα ὅλες τίς σχετικὲς πληροφορίες.

— Μά αὐτὸ —μοῦ εἶπε— εἶνε πρώτης γραμμῆς ποίημα. Θά πὼ τοῦ Κακλαμάνου νὰ τὸ ἀναδημοσιεύσωμε στὸ «Ἄστν».

Καί τὴν ἄλλη μέρα τὸ ποίημα τοῦ μικροῦ, ἀγνωστοῦ Πειραιώτι δημοσιεύθηκε, μ' ἕναν ἐπαινετικώτατο πρόλογο, γραμμένον ἀπὸ τὸν Στεφάνου, στὸ «Ἄστν», πού στὰ φιλολογικὰ ζητήματα ἦταν μιὰ ἐφημερίδα, πού δὲ χάριζε κἀστανά πολὺ εὐκολα, καὶ ὅπου ἡ τελευταία φιλολογικὴ γραμμοῦλα ἔπρεπε νὰ περάσῃ ἀπὸ ἀσθητικὸ ἐλεγχὸ πρὶν πάῃ στὸ τυπογραφεῖο. Ἐπομένως ἡ τιμητικὴ ἀναδημοσίευσή τοῦ ποιήματος τοῦ Πορφύρα, στὴ στήλῃ τῶν χρονικῶν του, ἦταν γιά τὸν πρωτόφαντο ποιητὴ μιὰ καθιέρωση.

Ἔτσι ὁ Πορφύρας—σπάνιο φαινόμενο στὴ φιλολογικὴ ζωὴ ὅλων μας— καθιερώθηκε με τὴν πρώτη του ἐμφάνιση. Καί εἶνε ἴσως ὁ μόνος ποιητῆς πού δὲν ἔχει εἰς βίωσός του «νεανικὰ ἀμαρτήματα» ἀπὸ κείνα, πού βραβεύεται κανεὶς κατόπι στὴν ἀνάγκη νὰ ἀγνωσῇ ἢ νὰ ἀποκηρύξῃ. Ἐννοεῖται, ὅτι με μιὰ τέτοια ἐπιτυχία οἱ πόρτες ὅλων τῶν περιοδικῶν τοῦ ἀνοίχθηκαν διάπλατα, οἱ φιλολογικοὶ κύκλοι τὸν δέχθηκαν με ὅλες τίς τιμῆς καὶ ὁ Παλαμᾶς τὸν προσφωνοῦσε ἀπὸ τότε «jeune maître».

***

Μία περιπέτεια τῆς ἀκύμαντης ζωῆς τοῦ Πορφύρα, με τὴν ὁποία βρέθηκα, τυχαῖα ἀνακατωμένος, ἦταν ἡ περιπέτεια τῆς στρατιωτικῆς του ὑπηρεσίας. Σωστὴ περιπέτεια γιά ἕνα νέον ἀσθενικό, ὅπως ἦταν τότε, πού ὑπόφερε διαρκῶς ἀπὸ τὸ στομάχι του, πού εἶχε συχνὰ ζαλάδες καὶ λιποθυμίες—ἀποτελέσματα ὅλα μὴς νευρικότητος χαϊδεμένου παιδιοῦ— καὶ πού γιά νὰ φάῃ με τοὺς φίλους του ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, ἀναγκαζόταν νὰ φέρῃ μαζί του δύο φρέσκα ἀνὰ τῆς ἡμέρας, στὰ ὁποία περιοριζόταν, τίς περισσότερες φορές, ὅλο τὸν τγεῖμα. Πὼς ν' ἀνδύξῃ ἕνας τέτοιος μεταξὺ τῶν ὁργανισμῶν στὴ σκληρῇ ζωῇ τοῦ στρατιῶνα καὶ στοὺς κόπους τῶν γυμνασίων ; Καί ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος γι' αὐτὸν θά ἦταν νὰ τὸν στείλουν στὰ σύνορα, —ἦταν τότε οἱ παραμονές τῆς ἐκστρατείας τοῦ 1912—μαζροῦ ἀπὸ τὸ σπίτι του, ξένον ἀνάμεσα σὲ ξένους, ἕναν ἀριθμὸ μέσα στοὺς ἄλλους. Ἄν δὲ ἔμενε στὴ μέση κἀποιος πορείας—συλλογιζόμεστε ὅλοι— χωρὶς ἄλλο θά ξεψυχοῦσε σὲ κάποιον κρεββάτι στρατιωτικῶν θεραπευτηρίων ὁ φτωχὸς ὁ Δημητράκης. Καί ἔπρεπε με κάθε τρόπο νὰ τὸν σώσωμε. Κάποιος φίλος ἔλαβε τότε μιὰ σοφὴ ἐμπνευσή :

— Δὲ γράφεις—μοῦ εἶπε—στὸν Πρίγκηπα Νικόλαο ;

Ἄπὸ τὸ ταξεῖδι μου στὴν Κεττίγνη, με κάποιον πολεμικό, πού εἶχε συνοδεύσει τὸν Ἕλληνα Πρίγκηπα ὡς τὸ Κάτταρο, γιά νὰ παρεμβῆ στὸς γάμους τοῦ Διαδόχου τοῦ Μαυροβουνίου, καὶ ἀπὸ κάποιον συνεργασίᾳ μου ἀργότερα σὲ μιὰ κριτικὴ ἐπιτροπὴ στρατιωτικῶν τραγουδιῶν, πού συνεδρίαζε, ὑπὸ τὴν προεδρία του στὸ παλάτι μου, εἶχα γνωρισθεῖ τότε κάπως στενότερα με τὸν πρίγκηπα-συγγραφέα καὶ βεῖθα φυσικῶ νὰ τοῦ γράψω ἕνα γράμμα καὶ νὰ ζητήσω τὴν προστασία του γιά ἕνα ἐκλεχτὸ ποιητὴ—συνάδελφόν του, τέλος πάντων, στὰ γράμματα—πού, ἀσθενικός, ὅπως ἦταν, ὑπῆρχε φόβος—αὐτὰ ἔγραφα ἀπάνω-κάτω—νὰ τὸν χάσῃ ἢ Ποίηση, χωρὶς νὰ κερδίσῃ τίποτε ἀπ' αὐτὸν ἢ Πατρίδα. Ὁ Πρίγκηπ, πού ἦταν Ἄρχηγός τότε τῆς ζώνης τοῦ Ἐσωτερικοῦ, ὅπως τὴν ἔλεγον, δέχθηκε με εὐμένεια τὴν παράκλησή μου καὶ ἔδωκε, πράγματι, διαταγὴ ν' ἀποσπασθῇ ὁ Πορφύρας σὲ κάποιον ὑπηρεσία τῶν ἐμπέδων. Σὲ λίγες ἡμέρες, πού τὸν εἶδα, δὲν μοῦ φάνηκε καὶ πολὺ ἐνθουσιασμένος.

— Πὼς τὰ περνᾶς, Δημητράκη—τὸν ρώτησα—στὴ νέα σου ὑπηρεσία ;

— Πὼς νὰ τὰ περνῶ ; μουρμούρισε. Πᾶω καὶ ποτίζω τὰ μούλάρια, κάθε πρωΐ.

Ἄπὸ τὸν Πήγασο ὡς τὰ μούλάρια τοῦ στρατοῦ, ἡ διαφορὰ ἦταν βέβαια καταπληκτικὴ. Καί ὅπως μοῦ διηγήθηκε ἀργότερα κάποιος, πού ἔτυχε νὰ ἰδῇ τὸν Πορφύρα στὴν θλιβερῇ αὐτῇ ὥρᾳ τῆς ὑπηρεσίας του, αὐτὸς πού τόσο φορές εἶχε δεμᾶσῃ τὸν Πήγασο, δὲν μποροῦσε νὰ δαμάσῃ τὰ μούλάρια του, πού τοῦ φεύγανε στὸ δρόμο καὶ ἀναγκαζόταν νὰ τὰ κυνηγᾷ λαγνασμένος γιά νὰ τὰ συμμαζέψῃ. Ἡ ζωὴ ὁμως αὐτῇ ὄχι μόνο δὲν τὸν ἀφάνισε, ὅπως εἶχαμε φοβηθεῖ ὅλοι μας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκανε ἀγνωρίστο. Μιά ἡμέρα τὸν εἶδα με ὀλοκόκκινα μάγουλα.

— Καλὰ σὲ βλέπω, Δημητράκη... τοῦ εἶπα. Νὰ χτυπήσῃ ξύλο.

— Μ' ἔσωσαν οἱ σκουράντζοι... ἦταν ἡ ἀπάντησή του.

— Τί εἶνε αὐτοὶ οἱ σκουράντζοι ; τὸν ρώτησα.

— Σκουράντζοι εἶνε, φίλε μου—μοῦ ἐξήγησε—οἱ βρομορέγγες, πού τρώμε, πρωί-πρωί, σὲ καμιὰ ἐξοχικὴ ταβερνούλα, μαζί με τοὺς συναδέλφους, ὑστερ' ἀπὸ τὰ γυμνάσια, βροχολογᾶς τους με κανένα ἐκατοσταράκι ρετσίνα. Δοιλοῦν, σὲ βραβιώνω, ὅτι ἀφότου ἀρχισα τὴ διαίτα αὐτῇ, ἔγινα ἄλλος ἄνθρωπος.

— Καί τους χωνεύεις, θηρίο ;

— Ποτέ μου δὲ χώνευμα καλύτερα.

Ὁ ἄνθρωπος, πού ἔπαιρνε κάθε πρωΐ, τὸ γαλατάκι του καὶ τὸ αὐγολάκι του καὶ τοῦ φέγγανε φρούκωμα, εἶχε, τώρα, ἀντικαταστήσει τὸ πρωϊνὸ του «ρόφημα», με σκουράντζους, κουραμᾶνα καὶ ρετσίνα καὶ ἦταν θαυμάσια στὴν ἰγεία του. Ἄπὸ τότε ὁ Πορφύρας, ἔγινε, πράγματι, ὅπως τὸ εἶπε καὶ ὁ ἴδιος, «ἄλλος ἄνθρωπος». Καί κάθε φορὰ, πού τὸν βλέπω τώρα, γερῶ καὶ ροδοκόκκινο καὶ φέροντὸ στὸ νοῦ μου τὸ χλοῶν καὶ ἀσθενικὸ παιδί τῶν παλιῶν χρόνων θυμᾶμαι ἄδεια τοὺς «σκουράντζους» τῆς στρατιῶνας καὶ τὴν ἀνέλπιστὴ ὑπηρεσία πού προσφέρανε στὴν Ἑλληνικὴ Ποίηση. ***

Γιά τὸν ἀγαπητὸ μου ποιητὴ καὶ φιλολογικὸ μου βαφτιστικό, πού ἔκανε τιμὴ στὸ νοῦν τοῦ, ἔχω, ὡς τόσο, μιὰ τήρη συνειδήσεως, πού αἰσθάνομαι τώρα, τὴν ἀνάγκη νὰ ξεμολογηθῶ, ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ἔγινα ἀφορηθῆ, ἀπὸ ἕνα ἄκακο ἀστέιο, πού εἶχα διηγήθῃ σὲ κάποιον κύκλο συναδέλφων, νὰ τοῦ βγῇ τὸ ὄνομα τοῦ φιλαργύρου. Καί τὴ φιλαργύρου ; Φιλαργύρου στὴν ποιητικὴ του περιουσία. Ἐνα μοναδικὸ δηλαδή, καὶ πρωτόκτιστο εἶδος φιλαργυρίας. Τὸ ἄκακο αὐτὸ ἀστέιο ἔγινε ἀπὸ τὴν ἐξῆς ἀφορηθῆ. Κάποτε, πού ἔτυχα στὸ σπίτι τοῦ Πορφύρα, ὁ ποιητῆς θέλησε νὰ μοῦ διαβάσῃ κάποιον καινούργιον ποίημά του. Μέσα στὸ γραφεῖο του ἦταν ἕνα παλιῶ, σιδερένιο χρηματοκιβώτιο τοῦ πατέρα του, πού ὁ Πορφύρας τὸ χρησιμοποιοῦσε ὡς ἄλλο γτουλάκι. Ἐκεῖ μέσα εἶχε ριγμένα, ἔτσι πρόχειρα, καὶ μερικὰ χειρόγραφα του. Ἄνοιξε, λοιπόν, τὸ χρηματοκιβώτιο, ἔβγαλε τὸ ποίημα του, μοῦ τὸ διάβασε καὶ τὸ ξανάρριξε πάλι μέσα, κλείνοντας τὴ βαρεῖὰ πόρτα τοῦ χρηματοκιβωτίου. Τὸ φαινόμενο νόβητα δὲν ἦταν στερημένον ἀπὸ κάποια εὐθύνη πρωτοτυπία, μολονότι τόσο φυσικὸ καὶ τόσο χωρὶς σημασίας γιά τὸν ποιητὴ. Κάτι τοῦ εἶπα τότε—θυμοῦμαι— γελᾶσαμε γιά τὸ περιεργὸ αὐτὸ ποιητικὸ ἠθροαυροφυλάκιο καὶ τὸ πράγμα θά ἔμενε ὡς ἐκεῖ, ἂν, βγαίνοντας ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Πορφύρα, δὲν τύχαινε νὰ βρεθῶ σ' ἕναν κύκλο κακοβούλων συναδέλφων.

— Τὰ μάθαιτε ; τοὺς εἶπα σπρωγμένους ἀπὸ τὸ δαίμονα τῆς φάρσας. Ὁ Πορφύρας, πού νομιζέτε πὼς γράφει ἕνα ποίημα τὸ χρόνο, ἔχει ὀλόκληρη περιουσία ἀπὸ στίχους.

Ἡ ἀποκάλυψη μου αὐτῇ ἔκανε φουαία, ἐντύπωση στοὺς συναδέλφους, πού ἔβλεπε ὅλοι, ὅτι ὁ Πορφύρας, ἦτανε σοφὰ καὶ ἀριστοκρατικὰ μετρημένος στὴν παραγωγή του.

— Εἶνε δυνατό ; μοῦ εἶπαν.

(Ἄκολουθεῖ)

Παυλὸς Πιρβανᾶ